

## POSTANOWIENIE

23 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 23 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M.F. i B.F.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bankowi spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z 13 kwietnia 2023 r., I ACa 452/22,

**1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**

**2. obciąża pozwanego kosztami postępowania kasacyjnego,  
pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

## UZASADNIENIE

I. Na wstępie należy odnieść się do składu osobowego Sądu Najwyższego, w którym zapadło postanowienie z 23 października 2025 r., odmawiające przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wobec złożenia 18 października 2023 r. (k. 71) przez sędziego wyznaczonego do jej rozpoznania (wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania) zawiadomienia na podstawie art. 51 k.p.c. o okolicznościach uzasadniających jego wyłączenie od orzekania, z uwagi na spłacanie przez sędziego pożyczki udzielonej przez bank, indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego. Wskazano w nim, że ze względu na pozycję ustrojową Sądu Najwyższego oraz znaczenie orzeczeń wydawanych przez ten Sąd orzeczenie wydane z jego udziałem może oddziaływać na jego sytuację prawną względem

banku, z którym sam zawarł i nadal spłaca umowę pożyczki indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego, co może wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności. Postanowieniem z 7 listopada 2023 r. (k. 87) odmówiono wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy. Tak należy interpretować orzeczenie, w którym „oddalono wniosek” – w następstwie żądania sędziego o wyłączenie od rozpoznania sprawy. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują bowiem możliwości złożenia przez sędziego wniosku o jego wyłączenie od rozpoznania sprawy w trybie analogicznym do wniosku strony postępowania, lecz jedynie zawiadomienie o zachodzącej podstawie swojego wyłączenia (art. 51 k.p.c.). Orzeczenie to zostało jednak wydane w składzie z udziałem SSN J.G., powołanego na urząd sędziego Sądu Najwyższego na podstawie postanowienia Prezydenta RP z 10 października 2018 r. (M.P. z 2018 r., poz. 1031), na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa zawarty w uchwale nr 330/2018 z 28 sierpnia 2019 r. w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na siedem wolnych stanowisk sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej (M.P. z 2018 r., poz. 633). Obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 24 maja 2018 r. o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, w tym siedmiu stanowiskach do objęcia w Izbie Cywilnej, zostało opublikowane w Monitorze Polskim z 2018 r., pod poz. 633, w dniu 29 czerwca 2018 r. Uchwała nr 330/2018 Krajowej Rady Sądownictwa została podjęta w składzie i w trybie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Wskazane okoliczności dotyczące powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego J.G. uzasadniały poważne wątpliwości co do skutków prawnych orzeczenia Sądu Najwyższego wydanego z jego udziałem, w świetle uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34), orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. np. wyrok z 3 lutego 2022 r., skarga nr 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce) oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. np. wyrok z 7 listopada 2024 r., C-326/23, ECLI:EU:2024:940). Dotyczy to w szczególności oceny czy Sąd Najwyższy w takiej obsadzie spełniał kryteria sądu określone w art. 45 ust. 1

Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 października 2022 r., II CSKP 556/22, z 15 lutego 2024 r., I CSK 4343/22, I CSK 5052/22, I CSK 5970/22 i CSK 6303/22, z 12 kwietnia 2024 r., II CSKP 1869/22, z 9 maja 2024 r., II CSKP 1483/22 i z 8 listopada 2024 r., II CSKP 1211/22), a w konsekwencji czy orzeczenie wydane w takim składzie osobowym było wiążące w dalszym postępowaniu. Odniesienie się do tej kwestii prawnej jest jednak obecnie bezprzedmiotowe nie tylko z uwagi na brak wniosków stron o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, ale także z uwagi na zmianę okoliczności, która nastąpiła po wydaniu postanowienia o odmowie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy polegającą na wykonaniu przez niego ugody zawartej z bankiem, w wyniku czego jego zobowiązanie z tytułu pożyczki indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego wygasło, a strony zobowiązały się nie dochodzić wobec siebie żadnych roszczeń. Stosowne oświadczenie w tym przedmiocie zostało złożone przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy (wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania) i załączone do akt (k. 88). Tym samym przyczyny wskazane uprzednio jako uzasadniające jego wyłączenie od orzekania w sprawie uległy dezaktualizacji. Ponadto stanowisko wyrażone w wyżej powołanych orzeczeniach Sądu Najwyższego, w odniesieniu do orzeczeń wydanych w wadliwych składach, znalazło potwierdzenie w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 4 września 2025 r., C 225/22, w którym wskazano, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych stoi na przeszkodzie uregulowaniom prawa krajowego zobowiązującym sąd do stosowania się do orzeczenia sądu wyższej instancji, jeżeli skład tego sądu nie spełnia wymogów niezależności i bezstronności. Zawarte w tym wyroku stanowisko ma charakter uniwersalny, wykraczające poza specyficzną sytuację procesową, na kanwie której zapadło to orzeczenie. Trybunał podkreślił, że w takiej sytuacji orzeczenie wydane przez sąd ostatniej instancji należy traktować jako niebyłe, gdy jest to nieodzowne dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii. W utrwalonej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego oraz w orzecznictwie

Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej akcentowano, że w sprawach konsumenckich konieczne jest zapewnienie pełnej skuteczności prawa do sądu, w tym prawa do rozpoznania sprawy przez skład spełniający wymogi niezależności i bezstronności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 12 września 2025 r., II CSKP 2114/22). Relacja sędziego z bankiem mogła rodzić obiektywne wątpliwości co do jego bezstronności, co wymagało szczególnej ostrożności przy ocenie podstaw wyłączenia. Jednak obecnie zagadnienie to straciło znaczenie nie tylko z uwagi na brak wniosków stron o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, lecz także ze względu na wskazaną wcześniej zmianę okoliczności. Pominięcie orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych w składzie z udziałem sędziego, którego dotyczyła uchwała składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 w przedmiocie żądania wyłączenia sędziego nie było bowiem nieodzowne w celu zapewnienia pierwszeństwa prawa Unii, skoro zmieniły się okoliczności wskazane przez sędziego mogące budzić wątpliwości co do jego bezstronności.

II. Określone w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 13 kwietnia 2023 r. (sygn. akt I ACa 452/22) pełnomocnik pozwanego Banku spółki akcyjnej w W. wniósł o przyjęcie tej skargi do rozpoznania, powołując się w *petitum* na przesłanki określone w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1, 2, 3 i 4 k.p.c. Wskazano przy tym siedem odrębnych przyczyn kasacyjnych: nieważność postępowania

(przyczyna nr 1), potrzebę wykładni przepisów prawa w zakresie rozbieżności w orzecnictwie (przyczyna nr 2) oraz pięć istotnych zagadnień prawnych (przyczyny nr 3-7). Powołanie przesłanki z pkt 4 art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., czyli oczywistej zasadności skargi, zostało uzasadnione faktem, że wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania, tj. z naruszeniem z naruszeniem art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 367 § 3 k.p.c., wskutek rozpoznania przez Sąd drugiej instancji apelacji skierowanej przez pozwanego w składzie jednoosobowym, co ograniczało prawo pozwanego do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, bowiem rozpoznanie sprawy w składzie jednoosobowym nie było konieczne dla ochrony zdrowia publicznego, co ostatecznie doprowadziło do nieważności przedmiotowego postępowania ze względu na sprzeczność składu orzekającego z przepisami prawa (art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.) – co – jak sam stwierdził pozwany – stanowi podstawę do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określoną w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 k.p.c. W istocie więc tę samą argumentację pozwany powołał dla uzasadnienia przyjęcia skargi kasacyjnej z przyczyny określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

Odnosnie do zarzutu nieważności postępowania odwołuje się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104), w której przesądzono, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15zzs<sup>1</sup> ust. 1 pkt 4 tzw. ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych - Dz.U. 2021, poz. 1090) prowadzi do nieważności postępowania. Należy jednak podkreślić, że Sąd Najwyższy w powołanej uchwale, której nadano moc zasady prawnej, wyraźnie zaznaczył, iż przyjęta wykładnia obowiązuje od dnia jej podjęcia i nie może być stosowana retroaktywnie wobec orzeczeń wydanych przed tą datą. Wyjaśniono przy tym, że brak tego ograniczenia byłby niepożądany ze społecznego punktu widzenia i prowadziłby do nadwyrężenia powagi władzy sądowniczej oraz wizerunku sądownictwa. W niniejszej sprawie wyrok Sądu Apelacyjnego zapadł 13 kwietnia 2023 r., a więc przed dniem podjęcia uchwały, co

wyklucza uznanie, że doszło do nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyroki z 20 marca 2024 r., II CSKP 2164/22; z 21 czerwca 2024 r., II CSKP 718/23; postanowienie z 28 lipca 2023 r., I CSK 4249/22 i z 29 maja 2025 r., I CSK 346/24), w których konsekwentnie wskazano, że uchwała III PZP 6/22 nie działa wstecz. Podnoszone przez skarżącego argumenty konstytucyjne i systemowe, dotyczące zasady kolegialności oraz prawa do sądu, nie mogą zmienić oceny w niniejszej sprawie. Uchwała III PZP 6/22 jednoznacznie przesądziła, że skutki niewłaściwej obsady sądu w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. występują dopiero od dnia jej podjęcia. Wcześniejsze orzeczenia wydane w składach jednoosobowych na podstawie art. 15z<sup>1</sup> ust. 1 pkt 4 wskazanej ustawy nie mogą być uznane za dotknięte nieważnością postępowania. W konsekwencji zarzut nieważności postępowania nie znajduje uzasadnienia i nie może stanowić podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ani na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 k.p.c., ani na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.

W kolejności wymienionej we wniosku należy rozważyć pozostałe przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c., przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania może być spełniona w dwóch rozłącznych sytuacjach: gdy zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (zdanie pierwsze) albo gdy występują rozbieżności w orzecznictwie sądów dotyczące wykładni tych przepisów (zdanie drugie). Przez rozbieżności w orzecznictwie, uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy rozumieć istnienie zróżnicowanych albo sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w których mają zastosowanie te same przepisy prawne, wyłożone lub zastosowane w sposób prowadzący do wydania odmiennych orzeczeń albo innych decyzji procesowych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15). Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie wymaga wskazania konkretnych przepisów prawa, w odniesieniu do których zachodzi potrzeba ich wykładni, określenia w czym wyraża się ta rozbieżność oraz powołania orzeczeń, w których przyjęto różną (rozbieżną)

wykładnię konkretnego przepisu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 września 2006 r., IV CSK 268/06). Wymagane jest także przedstawienie odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, i z 11 czerwca 2019 r., V CSK 613/18). Wielokierunkowość stosowania prawa oraz różnorodność orzecznictwa nie stanowią wystarczającej podstawy do przyjęcia skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. Wątpliwości wskazane przez skarżącego muszą istnieć również w chwili orzekania o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Argumentacja dotycząca rozbieżności w orzecznictwie wymaga przytoczenia orzeczeń, które wskazują na rzeczywistą i aktualną rozbieżność w wykładni przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2024 r., I CSK 1225/23).

Z kolei przesłanka z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, może być uznana za spełnioną wyłącznie wówczas, gdy skarga kasacyjna formułuje istotne zagadnienie prawne, którego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz rozstrzygnięcia sprawy. Zagadnienie powinno być wyraźnie przedstawione, poparte wskazaniem możliwych, alternatywnych rozwiązań oraz wykazaniem, że nie zostało ono dotychczas rozstrzygnięte lub że istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej wykładni (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 i z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16). Powinno ono także cechować się analogiczną wagą, jak pytanie prawne kierowane przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., czyli dotyczyć poważnych wątpliwości, które nie dają się rozwikłać przy zastosowaniu powszechnie przyjętych reguł wykładni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12, z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Samo sformułowanie pytań nie jest wystarczające – niezbędna jest także ich analiza oraz przedstawienie rozbieżności występujących w orzecznictwie lub doktrynie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, z 10

maja 2018 r., I CSK 798/17, z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17).

Postępowanie kasacyjne – poza sytuacją określoną w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. – nie służy realizacji indywidualnego interesu strony, lecz ma na celu ochronę interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni prawa oraz wkład w rozwój jurysprudencji. Tym samym, na etapie przedsądu brak jest podstaw do poszukiwania przesłanek przyjęcia skargi wyłącznie w treści zarzutów kasacyjnych – obowiązek ich wykazania ciąży na stronie skarżącej i nie może być przedmiotem rekonstruowania przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Dlatego ocena spełnienia wskazanych przesłanek ogranicza się do analizy argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi.

W ocenie Sądu Najwyższego skarga kasacyjna nie spełnia obu wskazanych powyżej przesłanek. Skarżący nie wykazał zarówno, by zachodziła potrzeba wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, jak i by sprawa zawierała istotne zagadnienia prawne. Argumentacja przedstawiona we wniosku nie wskazuje na istnienie poważnych wątpliwości interpretacyjnych w odniesieniu do zastosowanych norm prawnych. Odwołanie się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, dotyczącego wykładni art. 385<sup>1</sup> § 1 i § 2 k.c. oraz zagadnień prawnych sformułowanych w skardze kasacyjnej, nie prowadzi do odmiennych wniosków. W konsekwencji nie można uznać, aby przedstawione kwestie miały charakter nowy ani by wymagały ponownego rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu. Aktualne orzecznictwo ukształtowało się w sposób jednolity i spójny, co wyklucza potrzebę rozpoznania sprawy w postępowaniu kasacyjnym.

Odnosząc się do przyczyny kasacyjnej nr 2 (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.), skarżący powołał się na potrzebę wykładni art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c., wskazując na rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczące zakresu abuzywności postanowień charakterystycznych dla umów kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego. Podniesiono wątpliwość, czy w przypadku uznania za

niedozwolone uprawnienia banku do jednostronnego ustalania kursu waluty (klauzula kursowa), abuzywność obejmuje wyłącznie to postanowienie, czy również klauzulę ryzyka walutowego, uzależniającą wysokość zobowiązania kredytobiorcy od zmiennego kursu waluty obcej. Zagadnienie to było już przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego, w których jednoznacznie wskazano na funkcjonalne powiązanie obu klauzul oraz ich wspólny wpływ na kształtowanie głównych świadczeń kredytobiorcy (zob. np. wyroki: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 i z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22). W orzecznictwie konsekwentnie podkreślano, że ocena abuzywności dokonywana jest według stanu z chwili zawarcia umowy, a eliminacja klauzul przeliczeniowych i ryzyka walutowego prowadziłaby do zmiany istoty zobowiązania (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2; wyroki Sądu Najwyższego: z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22). W świetle jednolitej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego brak jest podstaw do uznania, że występują rzeczywiste rozbieżności wymagające ponownej wykładni tego przepisu.

Gdy chodzi o zgłoszone zagadnienia prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), przyczyna kasacyjna nr 3, dotyczyła dopuszczalności ustalenia treści stosunku prawnego po wyeliminowaniu klauzuli abuzywnej poprzez zastosowanie art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 56 k.c. w zw. z art. 41 ustawy – Prawo wekslowe lub art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. ze wskazanymi w przypisie kilkudziesięcioma przepisami, z których – zdaniem skarżącego - na zasadzie analogii iuris lub analogii legis wynika, że w polskim prawie obowiązuje generalna norma, zgodnie z którą wartość waluty obcej określa się według kursu średniego NBP. Rozwiązanie zaproponowane przez skarżącego pozostaje w sprzeczności z jednolitym stanowiskiem wyrażonym w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego. Trybunał Sprawiedliwości UE wielokrotnie podkreślał, że zastąpienie klauzuli abuzywnej może być dopuszczalne wyłącznie wtedy, gdy jej nieważność prowadziłaby do szczególnie niekorzystnych skutków dla konsumenta, a uzupełnienie odbywa się w oparciu o przepis krajowy o charakterze dyspozytywnym (zob. wyroki: z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak,

Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, ECLI:EU:C:2019:819, pkt 62, z 14 czerwca 2012 r., C-618/10, Banco Español de Crédito, ECLI:EU:C:2012:349, pkt 65–66, 69–70, z 26 marca 2019 r., C-70/17, Abanca, ECLI:EU:C:2019:250, pkt 56–58, 60, 64, z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler, ECLI:EU:C:2014:282, pkt 73, z 2 września 2021 r., C-932/19, OTP Jelzálogbank, ECLI:EU:C:2021:673, pkt 63–65). Niedopuszczalne jest także uzupełnianie luki poprzez wykładnię oświadczeń woli stron, stosowanie przepisów o charakterze ogólnym czy konstruowanie nowych regulacji w drodze analogii, co znajduje potwierdzenie także w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22, z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22 i z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22).

Odnosząc się do przyczyny kasacyjnej nr 4, dotyczącej chwili właściwej do oceny możliwości dalszego obowiązywania umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej po wyeliminowaniu z niej postanowień abuzywnych, należy podkreślić, że chwila właściwa do oceny możliwości dalszego obowiązywania umowy została jednoznacznie rozstrzygnięta w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 2), kwalifikacja postanowienia jako abuzywnego dokonywana jest na podstawie jego treści w kontekście stosunku prawnego ustalonego w chwili zawarcia umowy, a sankcja z art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. wywołuje skutek *ex tunc*. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56) wskazano ponadto, że eliminacja postanowienia abuzywnego może prowadzić do bezskuteczności całej umowy, jeżeli brak jest przesłanek jej dalszego obowiązywania. W konsekwencji zarówno ocena abuzywności, jak i skutków jej eliminacji, wymaga odniesienia do chwili zawarcia umowy (por. też postanowienie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2025 r., I CSK 602/24).

Przyczyna kasacyjna nr 5, dotycząca dopuszczalności zastąpienia postanowienia abuzywnego przepisem dyspozytywnym, została jednoznacznie rozstrzygnięta w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego. W wyroku z 3 października 2019 r., C-260/18 (Dziubak), a

następnie w wyroku z 2 września 2021 r., C-932/19 (OTP Jelzálogbank), Trybunał Sprawiedliwości UE podkreślił, że zastąpienie klauzuli niedozwolonej przepisem krajowym jest dopuszczalne wyłącznie w sytuacjach wyjątkowych, gdy jej eliminacja prowadziłaby do szczególnie niekorzystnych skutków dla konsumenta i istnieje norma dyspozytywna, przy braku sprzeciwu konsumenta. Stanowisko to zostało potwierdzone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, w której wskazano, że możliwość substytucji została ograniczona do ściśle określonych warunków i wyklucza automatyczne zastosowanie art. 358 § 2 k.c., dotyczącego zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, a nie mechanizmu indeksacyjnego w kredycie denominowanym lub indeksowanym.

Podobnie przyczyna kasacyjna nr 6, odnosząca się do możliwości zastosowania art. 358 § 2 k.c. z mocy prawa jako przepisu dyspozytywnego w miejsce abuzywnej klauzuli kursowej określającej sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego na potrzeby operacji związanych z indeksowaniem przy wypłacie i przy spłacie kredytu, nie znajduje uzasadnienia wobec utrwalonej linii orzeczniczej. Przepis ten nie może być traktowany jako regulacja z mocy prawa wypełniająca lukę po wyeliminowaniu niedozwolonego postanowienia umownego. Jego zastosowanie ograniczone jest do zobowiązań rzeczywiście wyrażonych w walucie obcej, a nie takich, w których waluta pełni wyłącznie funkcję przeliczeniową. Brak również podstaw intertemporalnych do stosowanie art. 358 § 2 k.c. do umów zawartych przed dniem 24 stycznia 2009 r., co potwierdzono m.in. w wyrokach Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18 (OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20) oraz z 26 kwietnia 2024 r., II CSKP 150/24. Ponadto, zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 26 marca 2019 r., C-70/17, (Abanca Corporación Bancaria SA), ECLI:EU:C:2019:250, niedozwolone postanowienie umowne nie może zostać automatycznie zastąpione przepisem prawa krajowego bez wyraźnej i świadomej zgody konsumenta.

Wreszcie przyczyna kasacyjna nr 7, dotyczy zakresu oceny, jaką sąd powinien przeprowadzić przy rozważaniu nieważności umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej po stwierdzeniu abuzywności klauzuli kursowej. Podniesiono wątpliwość, czy rozważając unieważnienie umowy o kredyt

indeksowany do waluty obcej na skutek uznania, że postanowienia odsyłające do tabeli kursów (klauzula kursowa) mają charakter niedozwolony należy mieć na względzie wyłącznie oświadczenie kredytobiorcy, czy badać również, czy określone rozstrzygnięcie prowadzi do zrealizowania celu dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Odczytanie celu dyrektywy 93/13 wymaga odwołania się do motywów jej uchwalenia przedstawionych w preambule, a które w sposób syntetyczny zostały podsumowane w art. 3 ust. 1 tej dyrektywy. W celu zaś odczytania celu tej dyrektywy konieczne jest również dokonanie wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, w myśl którego „Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”. W świetle zaś wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, jej celem jest przywrócenie równowagi kontraktowej pomiędzy przedsiębiorcą, a konsumentem oraz wprowadzenie instrumentu, który będzie przeciwdziałał praktykom wprowadzania do umów nieuczciwych warunków, bez konieczności unieważnienia wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki. Skarżący podkreślił, że sąd krajowy ma możliwość zastąpienia nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym pod warunkiem, że to zastąpienie jest zgodne z celem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 i pozwala na przywrócenie rzeczywistej równowagi między prawami a obowiązkami stron umowy. Prowadzi to do wniosku, że ochrona przyznana konsumentowi nie ma charakteru absolutnego. Ma ona zmierzać do przywrócenia naruszonej równowagi wynikającej z wprowadzenia do umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla słabszej strony stosunku prawnego, a nie kreowania kolejnej nierównowagi na korzyść konsumenta. Sąd, badając konkretną sprawę, nie może swobodnie stosować najbardziej dotkliwej sankcji nieważności. Jest obowiązany zbadać, jakie konsekwencje wiążą się z wydaniem określonego rozstrzygnięcia. Zadaniem sądu jest w takim wypadku zbadanie, czy określony skutek jest proporcjonalny do celu systemu ochrony konsumentów.

Wyżej przedstawione zagadnienie prawne zostało już też rozstrzygnięte w orzecznictwie unijnym i krajowym. W szczególności w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na tle regulacji zawartych w dyrektywie 93/13 wyjaśniono, że w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego i klauzul przeliczeniowych utrzymanie umowy nie jest możliwe z prawnego punktu widzenia. Jest tak zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją kredytu do waluty. W konsekwencji art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, iż ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Ponadto art. 6 ust. 1 tej dyrektywy jest przepisem bezwzględnie obowiązującym, który zmierza do zastąpienia ustanowionej przez umowę formalnej równowagi praw i obowiązków stron umowy rzeczywistą równowagą, która przywraca równość stron. Z uwagi na charakter i znaczenie interesu publicznego, jakim jest ochrona konsumentów, dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie, co wynika z jej art. 7 ust. 1 w związku z jej motywem dwudziestym czwartym, do zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami. W tym celu sądy na podstawie art. 6 ust. 1 dyrektywy są zobowiązane do odstąpienia od stosowania nieuczciwych warunków umowy, aby nie wywierały one, w braku sprzeciwu konsumenta, wiążących wobec niego skutków. Spoczywający na sądzie krajowym obowiązek odstąpienia od stosowania nieuczciwego warunku umownego nakazującego zapłatę kwot, które okazują się nienależne, pociąga za sobą co do zasady odpowiedni skutek restytucyjny w odniesieniu do tych kwot ponieważ brak takiego skutku mógłby naruszać skutek odstraszający, jaki art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z art. 7 ust. 1 tej dyrektywy zamierza przypisać stwierdzeniu

nieuczciwego charakteru warunków zawartych w umowach zawieranych przez przedsiębiorcę z konsumentami (zob. m.in. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 marca 2019 r., C-118/17, pkt 52, z 5 czerwca 2019 r., C-38/17, pkt 43, z 3 października 2019 r., C-260-18, pkt 44 i 45, wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/19, jak również wyrok Sądu Najwyższego z 26 sierpnia 2025 r., II CSKP 393/23 wraz powołanym tam orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Sądu Najwyższego).

W szeregu najnowszych postanowień, m.in. z 28 listopada 2024 r., I CSK 3252/23 i I CSK 4448/23, z 20 grudnia 2024 r., I CSK 1805/23 i I CSK 1634/23, z 30 grudnia 2024 r., I CSK 2944/23, z 14 kwietnia 2025 r., I CSK 2819/23 i I CSK 2796/23, z 29 maja 2025 r., I CSK 3628/23, I CSK 3692/23, I CSK 3016/24. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych opartych na tożsamej, bądź zbliżonej argumentacji, uznając, że podnoszone zagadnienia oraz wykładnia przepisów prawa, w szczególności art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c., zostały już jednoznacznie rozstrzygnięte. Argumentacja skarżącego wpisuje się w ten sam schemat, co dodatkowo przemawia za odmową przyjęcia skargi kasacyjnej.

W ocenie Sądu Najwyższego skarga kasacyjna nie zawiera zatem podstaw wystarczających dla jej przyjęcia. Przedstawione przyczyny nie wykazują aktualnych rozbieżności ani potrzeby pogłębiania wykładni prawa, a ich rozstrzygnięcie nie służy realizacji celów skargi kasacyjnej jako środka zapewniającego jednolitość orzecznictwa. Podniesiona argumentacja nie wskazuje na konieczność kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w objętym zakresie sprawy.

Nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398<sup>13</sup> § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., obciążając nimi na podstawie art. 98 § 1, art. 391 § 1 i art. 398<sup>21</sup> k.p.c. pozwanego, który przegrał sprawę w postępowaniu kasacyjnym.

Dariusz Dończyk

(A.G.)